

Науково-технічна революція дала потужний стимул для економічних досліджень в галузі людського капіталу та його впливу на економічне зростання. Перехід розвинутих країн світу до інформаційної економіки зажадав теоретичного осмислення вкладу людського капіталу в темпи і якість економічного зростання..

Наприкінці ХХ століття в економічній теорії з'явилися нові теорії людського капіталу, в яких намагалися визначити джерела стабільного економічного зростання за рахунок внутрішніх факторів таких як: інвестиції в людський капітал, підготовка робочої сили на робочому місці, економії спеціалізації. Такий підхід найшов відображення в моделях економічного зростання, в яких концепції людського капіталу отримали свій подальший розвиток: в інвестиціях в людський капітал, в професійній підготовці та економічному зростанні, в структурних змінах у виробництві, в факторах диференціації заробітної плати, в альтернативних теоріях людського капіталу та багатьох інших.

Виходячи із аналізу різних теорій людського капіталу, необхідно відмітити, що він відіграє важливу роль в факторах зростання. Людський капітал формується шляхом інвестицій в людину у вигляді витрат на освіту, культуру, підготовку робочої сили, охорону здоров'я, міграцію пошук інформації про ціни на робочу силу і про доходи.

В кінці ХХ століття стало очевидно, що в галузях національної економіки, які визначають економічний прогрес суспільства, саме висококваліфікована робоча сила перетворюється рушійний фактор, який визначає майбутнє обличчя країни.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Беккер Гэри. Экономика семьи и макроповедение // США : экономика, политика, идеология. - 1994. - №3. - С. 8-37.
2. Щетинин В. Человеческий капитал и неоднозначность его трактовки / В. Щетинин // Мировая экономика и международные отношения. – 2002. - №12. – С.42-48.
3. Мазурок П.П. Історія економічних учень у запитаннях і відповідях / П.П. Мазурок. - К.: Знання. - 2006. - 477с.

УДК 338.48:339.137.2

ЖИТНИК Т.П., канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ЗЕЛЕНИЙ ТУРИЗМ ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СІЛЬСЬКОЇ МІСЦЕВОСТІ

Звертається увага на сучасний стан зеленого туризму в сільській місцевості і перспективи його подальшого розвитку в Україні. Проведені наукові дослідження свідчать про те, що прискорений розвиток зеленого туризму відіграє роль каталізатора структурної перебудови економіки та в змозі розв'язати соціально-економічні проблеми сільської місцевості.

Ключові слова: перспективи, сільська місцевість, зелений туризм, стратегічний напрям.

Забезпеченню комплексного соціально-економічного розвитку сільської місцевості в Україні може сприяти розвиток сільського зеленого туризму. Очевидно, що українське село нині потребує серйозних змін. Тому, вважаємо, що зелений туризм в сільській місцевості являється важливим фактором вирішення соціально-економічних проблем села. Зокрема, через отримання стабільних прибутків селян і зростання рівня їх зайнятості, розвиток сільської інфраструктури, зміцнення бюджету сіл і т.п.

За розмірами отриманих прибутків, сільський зелений туризм усвіті розглядають як альтернативу сільському господарству. Крім цього, розвиток інфраструктури зеленого туризму не потребує суттєвих капіталовкладень порівняно з іншими видами туризму, а тому його можна реалізовувати без додаткових інвестицій, а лише за рахунок власних коштів селян. Скорочення міграції з сіл до міст дозволяє заощаджувати фінансово-матеріальні ресурси. Наприклад, експерти Європейського банку реконструкції та розвитку розраховували, що облаштувати у місті сільського жителя коштує в 20 разів дорожче, ніж створити йому умови для життя і праці у сільській місцевості. Сьогодні господарі 713 домогосподарств 18 областей України чекають на відпочинок до своїх садиб [4].

У більшості Європейських країн, сільський туризм поєднує людину і природу, міста і села. Сільські поселення Україною мають природну базу для створення рекреаційних центрів: чисті річки, ліси, морські узбережжя, озера, водоймища, а також архітектурні комплекси у містах та селах. Туристи, перебуваючи на відпочинку, беруть участь у сільськогосподарських роботах. Це дозволяє міському жителю відчути себе селянином, отримати задоволення від власної праці і відпочинку.

Сільський зелений туризм є особливою формою відпочинку в приватних садибах селян, використовуючи майно та трудові ресурси особистих селянських, підсобних або фермерських господарств, природно-рекреаційні особливості місцевості, а також культурну, історичну та етнографічну спадщину регіону [1, с. 138-143]. Тому цей вид туризму передбачає проживання туристів у власних житлових будинках господарів, гостьовому будинку чи на території особистих господарств селян.

Сільський зелений туризм виступає одним із засобів диверсифікації джерел прибутків селян, вагомим елементом комплексного розвитку сільських територій та сільської інфраструктури, важливим фактором подолання бідності на селі. Зазначені складові сприяють активній підтримці та заохоченню державою. В цій сфері діяльності значно спрощений: суб'єкти з надання послуг у цій сфері, отримують різні пільги, зокрема і податкові.

Ще одна перевага розвитку сільського зеленого туризму полягає в отриманні додаткових перспектив для пропаганди української культури, поширенні інформації про історичні, природні, етнографічні атрибути України. Зазначене сприяє визнанню сільського туризму суспільно цінною та

корисною сферою відносин, тому заслуговує на державну підтримку. Наша країна багата на пам'ятки природи, архітектури, історії і культури, національні традиції, має можливості отримувати екологічно чисті продукти та умови для відпочинку в лоні красивої природи.

Поряд з цим, сільський туризм може розглядатися як додатковий вид підприємницької діяльності, що дає селянам додаткові доходи, а також одним із способів зростання зайнятості членів сільської родини.

Отримувати реальні доходи у сфері сільського туризму, господар сільської садиби може від багатьох видів діяльності (рис. 1).

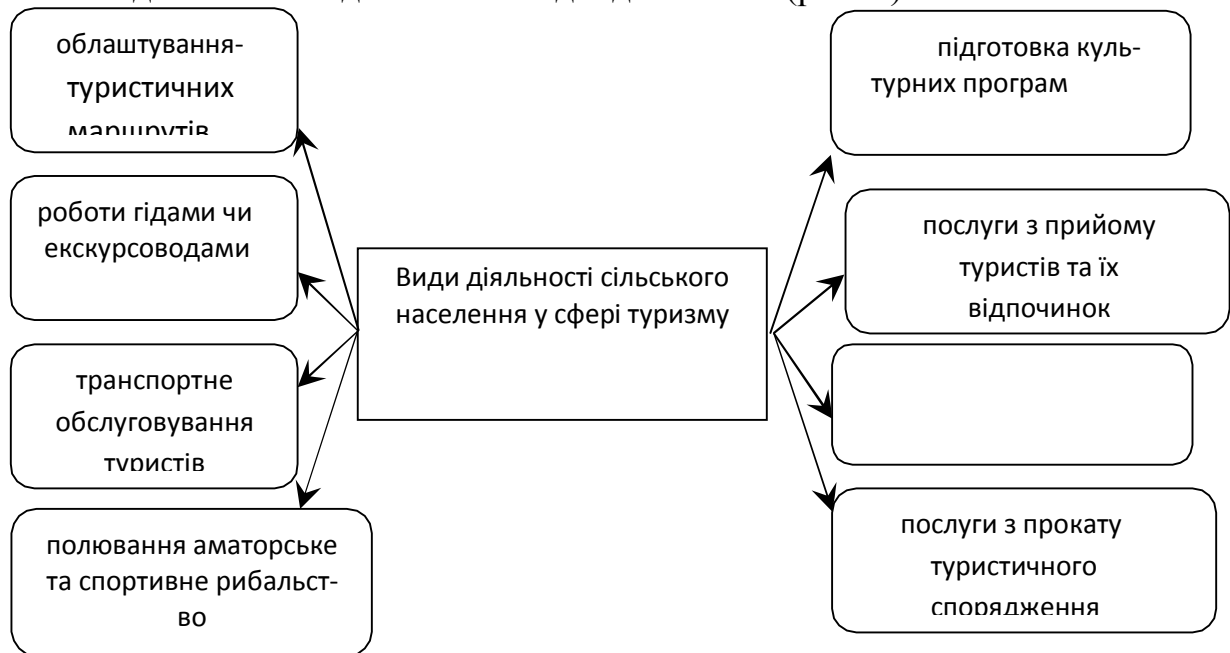

Рис. 1. Схема діяльності селян у сфері зеленого туризму

Вважаємо, що туризму сільській місцевості зумовить розвиток туристичної індустрії певної території, як налагодженого комплексу міжгалузевих взаємовідносин. Для забезпечення конкурентоспроможності сільської місцевості і туристичної індустрії необхідний професійний, висококваліфікований менеджмент.

Безумовно, що розвиток сільського зеленого туризму має чимало проблем. Зокрема, суттєвими перешкодами всільського розвитку туризму можна вважати територіальне віддалення місць відпочинку, а також їх рекреаційну необлаштованість (невідповідність вимогам сучасних туристів). Вирішувати цю проблему, на наш погляд, можна через об'єднання зусиль регіональних і місцевих органів влади шляхом оновлення комунікаційної інфраструктури. Наприклад, наявність приватного автомобільного транспорту дозволить туристам легко досягати бажаних регіонів, навіть значно віддалених від відправного пункту. В свою чергу, стимулювання розвитку рекреаційних форм малого підприємництва в сільській місцевості сприятиме покращенню існуючої інфраструктури та підвищуватиме стандарти сільської гостинності до "міських" еталонів готельного сервісу.

На наш погляд, розвитку сільського зеленого туризму в Україні і

наближенні його до стандартів ЄС, сприятиме: 1) упорядкування нормативно-правової бази через прийняття Закону України “Про сільський зелений туризм”, Постанови Кабінету Міністрів України з питань стандартизації “Послуги туристичні. Туризм сільський зелений. Основні вимоги”; 2) Програма розвитку сільського зеленого туризму в Україні дозволить розробити регіональні програми розвитку; 3) необхідна методології розробки і впровадження моніторингу досягнення цільових показників на регіональному та загальнодержавному рівнях; 4) створенню інфраструктури державної фінансово-кредитної підтримки розвитку сільського зеленого туризму; 5) вивченню потреб ринку послуг сільського зеленого туризму і створенню системи навчальних закладів курсів перепідготовки кадрів зеленого туризму; 6) створенню системи інформаційно-аналітичного забезпечення сфери сільського зеленого туризму.

Безумовно, що кожен з цих напрямів потребує посилення регуляторної функції держави, яка має базуватися на висновках науково-дослідних розробок. При цьому, формування галузі зеленого туризму і приведення її до рівня світових стандартів є одним із шляхів відродження економіки України.

Головною рушійною силою інтенсивного розвитку зеленого туризму є постійно зростаючий попит на рекреацію в сільській місцевості. Тому сільський зелений туризм корисний і для відпочиваючих, і для господарів (селян, сільських громад, регіону, держави), що сприяє розвитку всіх взаємопов'язаних з ним галузей економіки. Розвиток сільського зеленого туризму також сприяє збереженню класу селянства як носія української ідентичності, культури і духовності. Це, в свою чергу, заслуговує на підтримку з боку держави, оскільки у майбутньому створить додаткові умови для поширення інформації щодо історичних, природних, етнографічних особливостей України та популяризації української культури.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Биркович В.І. Сільський зелений туризм – пріоритет розвитку туристичної галузі України // Стратегічні пріоритети. Науково-аналітичний щоквартальний збірник. 2018. - №1 (6). -С.138-143.
2. Всесвітня туристична організація [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.world-tourism.org>
3. Головне управління статистики: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
4. Історія розвитку туризму в Україні / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://refbase.com.ua/referats/detail-921.html>
5. Про туризм: Закон України від 15 вересня 1995 року № 324/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 31. – Ст.241.
6. Розвиток сільського туризму в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pda.coolreferat.com/>
7. <http://ruraltourism.com.ua/?a=proturizm>